Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2024/6560

12.11.2024

P9_TA(2024)0172

Čas, ktorý Európska komisia potrebuje na vybavenie žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. marca 2024 o čase, ktorý Európska komisia potrebuje na vybavenie žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom (2023/2941(RSP))

(C/2024/6560)

Európsky parlament,

— so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“), najmä na jej články 1, 9, 10, 11 a 16,

— so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), najmä na jej články 15 a 228,

— so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie, najmä na jej články 41 a 42,

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 z 30. mája 2001 o prístupe verejnosti k dokumentom Európskeho parlamentu, Rady a Komisie ([1]),

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu (EÚ, Euratom) 2021/1163 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú pravidlá a všeobecné podmienky upravujúce výkon funkcie ombudsmana (štatút európskeho ombudsmana) a zrušuje rozhodnutie 94/262/ESUO, ES, Euratom ([2]),

— so zreteľom na rozhodnutie európskej ombudsmanky z 18. septembra 2023 o čase, ktorý Európska komisia potrebuje na vybavenie žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom (strategické vyšetrovanie OI/2/2022/OAM),

— so zreteľom na osobitnú správu európskej ombudsmanky z 21. septembra 2023 o jej strategickom vyšetrovaní týkajúcom sa času, ktorý Európska komisia potrebuje na vybavenie žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom (OI/2/2022/OAM),

— so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva,

— so zreteľom na svoje uznesenie z 13. júla 2023 o prístupe verejnosti k dokumentom – výročná správa za roky 2019 – 2021 ([3]),

— so zreteľom na článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,

A. keďže prístup verejnosti k dokumentom, ktoré držia inštitúcie EÚ, je základným právom chráneným Chartou základných práv EÚ a zmluvami; keďže občania musia mať možnosť uplatňovať toto právo proaktívne, pretože im umožňuje účinne vykonávať svoje právo kontrolovať prácu a činnosti inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr EÚ, najmä legislatívny proces; keďže inštitúcie, orgány, úrady a agentúry EÚ sa musia usilovať o čo najvyššie normy dobrej správy vecí verejných, zodpovednosti, otvorenosti, integrity a transparentnosti vo svojom fungovaní a v rozhodovacom procese; keďže tieto normy sú predpokladom dôvery občanov v inštitúcie EÚ;

B. keďže účelom nariadenia (ES) č. 1049/2001 je udeliť verejnosti čo najširšie právo na prístup k dokumentom inštitúcií, aby mohla účinne vykonávať svoje právo na kontrolu práce a činností inštitúcií EÚ; keďže je potrebné zabezpečiť spôsoby kontroly, ktoré spájajú demokratický dohľad, kontrolu a monitorovacie činnosti; keďže Komisia je zo zákona povinná sprístupniť dokumenty rýchlo a v súlade s jasnými lehotami stanovenými v nariadení (ES) č. 1049/2001;

([1]) Ú. v. ES L 145, 31.5.2001, s. 43.
([2]) Ú. v. EÚ L 253, 16.7.2021, s. 1.
([3]) Prijaté texty, P9_TA(2023)0295.

C. keďže v článku 228 ZFEÚ a článku 3 štatútu európskeho ombudsmana sa ombudsmanovi udeľuje mandát viesť vyšetrovania, ak na to zistí dôvody, a to buď na základe sťažnosti, alebo z vlastnej iniciatívy, najmä v opakovaných, systémových alebo obzvlášť závažných prípadoch nesprávneho úradného postupu; keďže v článku 4 ods. 3 štatútu sa ombudsman poveruje, aby postúpil správu Európskemu parlamentu, ak si to vyžaduje povaha alebo rozsah odhaleného nesprávneho úradného postupu;

D. keďže z mnohých sťažností, ktoré ombudsmanka dostala, vyplýva, že došlo k značným oneskoreniam predtým, ako Komisia rozhodla o žiadostiach o prístup verejnosti k dokumentom, a nedodržala lehoty stanovené v príslušných právnych predpisoch; keďže z osobitnej správy ombudsmanky v jej strategickom vyšetrovaní týkajúcom sa času, ktorý Komisia potrebuje na vybavenie žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom, vyplýva, že jej návrhy neboli systematicky implementované v praxi a že Komisia nevykonala potrebné zmeny na splnenie tejto požiadavky; keďže 28. novembra 2023 ombudsmanka predložila svoju osobitnú správu a posúdenie situácie Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci;

E. keďže z odpovede Komisie vyplýva, že žiadosti o prístup k dokumentom spracúva bez akýchkoľvek väčších problémov; keďže Komisia vo svojej odpovedi ([4]) týkajúcej sa žiadosti ombudsmanky o informácie o čase, ktorý Komisia potrebuje na vybavenie žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom, uznáva dôležitosť včasného vybavovania žiadostí a poukázala na mnohé výzvy, ktoré predstavuje nárast počtu žiadostí a ich zložitosť; keďže nový portál elektronického prístupu k dokumentom Komisie je jednoznačne pozitívnym krokom, pokiaľ ide o interakciu Komisie s tými, ktorí žiadajú o prístup, a o zverejňovanie všetkých zverejnených dokumentov;

Prístup k dokumentov Komisie

1. pripomína, že právo verejnosti na prístup k dokumentom inštitúcií EÚ je stanovené v zmluvách a Charte základných práv a že zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby inštitúcie EÚ fungovali transparentne, čo zvyšuje legitímnosť EÚ a dôveru verejnosti v EÚ, ako aj jej dôveryhodnosť;

2. trvá na tom, že inštitúcie EÚ vrátane Komisie sú povinné vykonávať článok 15 ods. 3 ZFEÚ v súlade s demokratickými zásadami, najmä so zásadami stanovenými v článku 10 ods. 3 Zmluvy o EÚ a článku 42 Charty základných práv EÚ; zdôrazňuje, že transparentnosť je základom pre zabezpečenie zodpovednosti a demokratickej kontroly inštitúcií EÚ;

3. víta praktické odporúčania ombudsmanky týkajúce sa spôsobu, ako zaznamenávať textové a rýchle správy, ktoré zamestnanci posielajú alebo prijímajú v rámci svojej pracovnej činnosti ([5]); uznáva, že textové a rýchle správy súvisiace s prácou sú „dokumentmi“ v zmysle nariadenia (ES) č. 1049/2001 o prístupe verejnosti k dokumentom, a vyzýva ostatné inštitúcie, orgány, úrady a agentúry EÚ, aby túto skutočnosť uznali, aby sa náležite riadili odporúčaniami ombudsmanky a aby takéto prijaté následné opatrenia sprístupnili verejnosti;

4. pripomína, že žiadosť o prístup k dokumentu sa musí spracovať bezodkladne; opakuje svoje znepokojenie nad tým, že mnohé sťažnosti, ktoré ombudsmanka dostala, sa týkajú oneskorení pri získavaní prístupu k požadovaným dokumentom, a že k oneskorenému prístupu dochádza v prípadoch významného verejného záujmu; vyjadruje hlboké poľutovanie nad zisteniami v osobitnej správe ombudsmanky o systémových a výrazných oneskoreniach v prístupe k dokumentom Komisie, najmä nad skutočnosťou, že v 85 % preskúmaných prípadov Komisia neprijala rozhodnutie v zákonných lehotách, a že v 60 % prípadov toto oneskorenie predstavovalo viac ako 60 pracovných dní; vyjadruje poľutovanie nad tým, že Komisia nedodržiava nariadenie (ES) č. 1049/2001 tým, že systematicky porušuje zákonné lehoty na prístup verejnosti k dokumentom a včas neoznamuje svoje rozhodnutie žiadateľom, ako sa uvádza v osobitnej správe ombudsmanky; zdôrazňuje, že v súlade s posúdením ombudsmanky tieto oneskorenia predstavujú nesprávny úradný postup Komisie;

([4]) Odpoveď Komisie z 28. marca 2023 na žiadosť európskej ombudsmanky o informácie o čase, ktorý Európska komisia potrebuje na vybavenie žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom.

([5]) Európska ombudsmanka, Záverečná poznámka k strategickej iniciatíve týkajúcej sa spôsobu, ako inštitúcie, orgány, úrady a agentúry EÚ zaznamenávajú textové a rýchle správy odosielané/prijímané zamestnancami v rámci svojej pracovnej činnosti (SI/4/2021/MIG), 13. júl 2022.

5. zdôrazňuje, že európska ombudsmanka zohráva dôležitú úlohu pri uľahčovaní prístupu občanov k dokumentom, najmä ak tento prístup čiastočne alebo úplne zamietla inštitúcia, agentúra alebo orgán EÚ; dôrazne podporuje odporúčania ombudsmanky Komisii týkajúce sa prioritnej nápravy tejto situácie;

6. s veľkým znepokojením pripomína, že Komisia v roku 2021 v nadväznosti na žiadosť o prístup verejnosti k textovým správam, ktoré si posielali predsedníčka Komisie Ursula von der Leyen a výkonný riaditeľ farmaceutickej spoločnosti o nákupe vakcín proti ochoreniu COVID-19 zo strany Komisie, odmietla uznať, že sa na takéto textové správy vzťahuje vymedzenie pojmu „dokument“ podľa nariadenia (ES) č. 1049/2001; pripomína, že registrácia dokumentu je dôsledkom jeho existencie, a nie podmienkou jeho existencie; berie na vedomie zistenie ombudsmanky, že Komisia sa v tejto veci dopustila nesprávneho úradného postupu; vyjadruje znepokojenie nad skutočnosťou, že Komisia nepostupovala v súlade s odporúčaním ombudsmanky, ktoré vydala na základe svojho vyšetrovania, a to aby Komisia opätovne vyhľadala príslušné textové správy; vyzýva Komisiu, aby bezodkladne vykonala úplné vyhľadanie; vyjadruje hlboké znepokojenie nad rastúcim odstupom medzi občanmi a inštitúciami EÚ, ktorý sa touto situáciou ešte zväčšil;

7. s veľkým znepokojením konštatuje, že ombudsmanka dostáva množstvo sťažností občanov na mimoriadne dlhé oneskorenia pri získavaní prístupu k požadovaným dokumentom; podporuje názor ombudsmanky, že oneskorený prístup sa prakticky rovná znemožneniu prístupu a že administratívne postupy by sa mali zjednodušiť, aby sa občanom zaručil včasný prístup k dokumentom;

8. pripomína, že podľa európskej ombudsmanky by sa obmedzenia prístupu k dokumentom, najmä k legislatívnym dokumentom, mali uplatňovať výnimočne a obmedzovať na to, čo je absolútne nevyhnutné; ďalej pripomína, že každé zamietnutie prístupu verejnosti k dokumentom musí byť založené na jasne a prísne vymedzených zákonných výnimkách a musí byť sprevádzané odôvodnením s uvedením konkrétnych dôvodov, aby občania porozumeli zamietnutiu prístupu a mohli účinne využiť dostupné právne prostriedky nápravy; domnieva sa, že aktívnejší prístup by pomohol zabezpečiť účinnú transparentnosť a predchádzať nákladným a zaťažujúcim právnym sporom medzi občanmi a inštitúciami;

9. zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť, aby občania mohli sledovať rozhodovacie procesy EÚ, porozumieť im a zúčastňovať sa na nich; zdôrazňuje, že Komisia ako najväčšia inštitúcia EÚ by mala ísť príkladom, pokiaľ ide o prístup k dokumentom; zdôrazňuje, že oneskorenia pri udeľovaní prístupu môžu oslabiť schopnosť občanov zúčastňovať sa na demokratickom procese, keďže požadované dokumenty a informácie sú často časovo citlivé a v prípade oneskorenia môžu stratiť pre žiadateľa význam; zdôrazňuje, že oneskorenia môžu mať aj odrádzajúci účinok, takže jednotlivci sa rozhodnú neuplatňovať svoje základné právo na prístup k dokumentom na základe predpokladu, že to bude trvať príliš dlho; zdôrazňuje, že rastúci objem a zložitosť žiadostí o prístup k dokumentom nemôže odôvodniť systémové oneskorenia na strane Komisie;

10. je presvedčený, že proaktívne zverejňovanie dokumentov v registri je najlepším riešením, ako znížiť počet žiadostí o prístup k dokumentom a zabrániť oneskoreniam; zdôrazňuje, že iniciatívnejší prístup by pomohol zabezpečiť účinnú transparentnosť a zároveň by zabránil zbytočným právnym sporom, ktoré by mohli viesť k zbytočným nákladom a záťaži pre občanov aj inštitúcie EÚ;

Odporúčania

11. naliehavo vyzýva Komisiu, aby napravila svoje systematické a výrazné oneskorenia pri spracúvaní žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom;

12. žiada okamžité a úplné uverejnenie všetkých zmlúv na nákup vakcín proti ochoreniu COVID-19 financovaných úplne alebo čiastočne z verejných prostriedkov;

13. vyzýva Komisiu, aby vykonala odporúčanie a všetky návrhy z osobitnej správy ombudsmanky, najmä pokiaľ ide o potrebu proaktívnejšej transparentnosti, cielenejších ľudských zdrojov na riešenie opakovaných žiadostí a otvorenejšieho a konštruktívnejšieho prístupu k žiadateľom;

14. vyzýva Komisiu, aby zreformovala riadenie prístupu verejnosti k dokumentom s cieľom riešiť hlavný problém oneskorení a nedodržiavania lehôt stanovených v príslušných právnych predpisoch;

15. vyzýva Komisiu, aby aktívne uverejňovala dokumenty a štatistiku o tom, ako spracúva žiadosti o prístup k dokumentom vrátane informácií o dodržiavaní lehôt stanovených v právnych predpisoch EÚ, keďže takéto informácie sú nevyhnutné na posilnenie demokratických procesov EÚ;

16. vyzýva Komisiu, aby konečne a okamžite uverejnila textové správy, ktoré si predsedníčka Komisie a generálny riaditeľ farmaceutickej spoločnosti Pfizer vymenili počas rokovaní o obstarávaní 1,8 miliardy dávok vakcín proti ochoreniu COVID-19, najmä vzhľadom na nevysvetlené 25 % zvýšenie ceny za dávku, čo viedlo k celkovým nákladom vo výške 35 miliárd EUR z verejných prostriedkov;

17. zdôrazňuje, že ak Komisia nebude riešiť systematické a výrazné oneskorenia pri spracúvaní žiadostí o prístup verejnosti k dokumentom pred zriadením nového kolégia komisárov, Európsky parlament zváži využitie všetkých dostupných parlamentných nástrojov na riešenie tejto záležitosti; pripomína, že Európsky parlament má právo podať žalobu na Komisiu na Súdnom dvore EÚ z dôvodu porušenia zmlúv vrátane článku 15 ods. 3 ZFEÚ o práve občanov EÚ a osôb s pobytom v EÚ na prístup k dokumentom;

18. žiada Komisiu, aby informovala Európsky parlament o tom, ako plánuje dodržať lehoty stanovené v príslušných právnych predpisoch EÚ;

°
° °

19. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Komisii.